

ISTINSKA GLAZBA UZDIŽE DUŠU DO KONTEMPLACIJE

U dugoj povijesti naše kršćanske vjere sveta glazba pratila je vjernički hod kroz crkvene obrede, ali ne samo da bi ih uljepšavala, produživala, nego da bi bila istinska pjevana molitva koja dira i potresa cijelo ljudsko biće. U naše vrijeme reče papa u miru Benedikt XVI.: »Glazba, uzdižući dušu do kontemplacije, pomaže nam da shvatimo i najintimnije nijanse ljudskoga genija, u kojima se ogleda nešto od neusporedive ljepote Stvoritelja svemira.« Kao što Kristova Crkva prolazi kroz probleme, padove, uspone tako i njezina sveta glazba nije uvijek bila na visini svoje zadaće. Zavirimo li u povijesni hod kršćanske glazbe, uočavamo kako su stara vremena, posebno u prvom tisućljeću, bila glazbeno u skladu s potrebama liturgije i intervencija crkvenih vlasti gotovo da nije bilo. Glazba se u ta vremena bitno ravnala prema zahtjevu obreda i iz njega izvirala, njega tumačila i naviještala biblijsku Božju riječ. U drugom tisućljeću stvari se

počinju mijenjati i sveta glazba počinje biti ne samo ovisna o obredu nego želi oponašati i duh vremena i glazbene stilove vremena u kojem nastaje. Tijekom drugoga tisućljeća sveta glazba bit će pod snažnim utjecajem svjetovnih stilova, kojima često nije mogla odoljeti, pa se javljaju i češće intervencije službenih crkvenih vlasti, odnosno papa. Ipak, neki su smjerovi svete glazbe, unatoč svemu, uspjeti sačuvati svoju liturgičnost i svoje sakralno dostojanstvo. Na prvom je mjestu svakako gregorijansko pjevanje, kao službeno pjevanje rimske Crkve. Zatim renesansna polifonija u djelima izvrsnih majstora svojim stilom brižno njeguje kvalitetu glazbenoga sakralnoga izričaja unoseći u skladbe istinski *sensus ecclesiae*. I sveta glazba baroka svojim zvukom, ritmom, dinamikom želi postati otmjeni sakralni stil i istinska umjetnost koja je zaodijevala glazbom biblijsku i liturgijsku riječ i davala joj dimenziju umjetničke proživljene molitve.

Međutim, u naše vrijeme nije više tako. Ne znači da je danas sve loše, ali se primjećuje drukčiji duh svete glazbe, ako se uopće ova novija glazba može tako nazvati. Nit kvalitetne svete glazbe od gregorijanike, polifonije i baroknih stilova prekinula se i današnji stilovi i načini razvijaju se pod takozvanim patronatom *duhovne glazbe*, koja pojmovno može reći mnogo, a i ništa, i čini se da je to velika podvala. Već od dokumenta pape Pija IX. pod nazivom *Multum ad movendos animos* službena Crkva uvodi pojam *musica sacra* za glazbu koja je služila i služi obredu, a ne *duhovna glazba*. Od tada će taj pojam biti prisutan u svim crkvenim dokumentima o svetoj glazbi. Tako Sveta kongregacija za nauk vjere objavljuje 7. srpnja 1891. godine uredbu pod naslovom *De Musica sacra*. To je prvi dokument koji službeno rabi pojam *musica sacra*, prema preporuci prije spomenutoga dokumenta *Multum ad movendos animos*. Papa Pio XII. piše vrlo važnu i opširnu encikliku za svetu glazbu pod nazivom *Musicae sacrae disciplina*. Tako se taj pojam na neki način udomaćio do Drugoga vatikanskoga sabora, koji će također rabiti taj pojam za glazbu namijenjenu rimskom obredu ili obredima. Papa Pio X. uvodi na početku 20. st. još jedan pojam glede funkcionalnosti svete glazbe, a to je pojam *ancilla liturgiae* – službenica liturgije. Danas se pojam *duhovna glazba* uvelike rabi i postaje estradni pojam za neku vrstu koncertne glazbe za kršćansku i drugu mladež. Koliko su se vremena promijenila u odnosu na staru praksu, govori upravo činjenica da se umjetnička, istinska sveta glazba svom silom želi istjerati iz kršćanskih obreda, ponajprije euharistijskoga slavlja, a zamjenjuje se jednostavnim napjevima koji čak ni običnim vjernicima ništa ne govore. Da budem posve jasan: mi svako liturgijsko slavlje možemo obaviti pjevajući popijevku *Čuj nas, Majko*, za početak prvu kiticu, za prikazanje drugu, za kraj treću itd., Gospodin se ne će

javiti s neba i zaprijetiti nam, ali svatko pametan vidi da takvo pojednostavljivanje liturgijskoga pjevanja nema smisla. Nažalost, ima i slučajeva da se jednim psalmom slave sve mise kroz godinu pod izlikom da narod drugo ne zna. Naravno, trebalo bi narod poučiti, malo se potruditi, pjevati i vježbati s narodom koji bi sigurno rado prihvatio raznolikost glazbenoga repertorija za misu. Taj trend pojednostavljenja pjevanja u misi danas je sve jači i jači, a jako se varamo ako mislimo da narod ne razumije ništa drugo nego samo pučku popijevku. To je podcjenjivanje našega čovjeka, našega naroda koji ima u svojem povijesnom liturgijsko-glazbenom opusu od sjevera, juga, istoka i zapada naše domovine iskustva s dobro oblikovanom motetskom, višeglasnom, homofonom glazbom koja ima sva obilježja prave umjetnosti kao i s pučkom popijevkom, lijepoga i sadržajno glazbenoga tekstualnoga oblika. Govorim iz iskustva da mnogi vjernici zapažaju i da ih diraju i latinski moteti ako su skladno i korektno otpjevani i mnogi pohvale glazbeno-meditativni ugođaj koji stvara ta glazba, premda većina ne razumije latinski tekst, ali zato glazbu razumiju i primjećuju njezinu sakralnu dimenziju. I u starini je vrijedilo pravilo *na sveti tekst sveta glazba*. Taj duh glazbe ne nastaje stihijski nego vrlo promišljeno i značajki dodiruje svako vjerničko srce i nije potrebna posebna glazbena naobrazba da narod to prihvati i da ga dirne i takva glazba u liturgiji. Ni Drugi vatikanski sabor nije htio, kako neki pogrešno tumače, da u euharistijskom slavlju svi moraju sve pjevati, a drugi ekstrem u tumačenju tog sabora govori da samo zborovi i solisti pjevaju. Upravo je instrukcija o glazbi Drugoga vatikanskoga sabora *Musicam sacram* protumačila tu dvojbu i odredila stupnjeve sudjelovanja, od puka do zborova i solista. Prema tome u prvi stupanj sudjelovanja instrukcija stavlja svećenika i narod koji sudjeluje u svim akklamacijama, odgovorima od početka do završno-

ga misnoga blagoslova kao i u pjevanju himna *Svet* na kraju predslavlja. U drugi i treći stupanj pjevanja, bilo *proprium* ili *ordinariuma* mise, narod se može uključiti nekim lakšim napjevom. Dakle, sabor je želio u liturgijsko pjevanje uključiti sve čimbenike, od naroda, zbora, do solista. I još govori o unutarnjem i vanjskom sudjelovanju vjernika, što znači da se svaki vjernik može aktivno uključiti u pjevanje, moljenje, a može sudjelovati na unutarnji način, tj. slušanjem izvođenja svete glazbe. U liturgijskom činu ima uvijek mjesta i za ubacivanje povijesnih liturgijskih skladba, bilo iz područja gregorijanske ili polifonije. Trebalo bi u današnjim naraštajima probuditi tu svijest njegovanja stare glazbene baštine, što nikako ne znači vraćati se unatrag, nego dapače gajiti smisao za vrijedno glazbeno blago koje je stvorio ondašnji genij ljudskoga roda i koji treba njegovati i na njemu učiti duh liturgijske glazbe ondašnjih vremena. I mnoge molitve koje

molimo nisu nastale danas, jučer ili prije godinu dana nego su iz minulih stoljeća pa ih još uvijek rado molimo i preko njih zahvaljujemo i slavimo Gospodina. Iz toga proizlazi koliko je važna ispravna formacija crkvenih glazbenika, kao i svećenika i drugih dionika liturgije jer bez temeljnoga znanja i poznavanja povijesti crkvenoga pjevanja, koje Sabor naziva *sveto pjevanje – musica sacra*, teško se može ostati na ispravnom putu, nego će se lutati prostranstvima duhovne glazbe i izgubiti u vlastitim prosudbama, a često i neznanjima. Ništa nije loše ako i neki dijelovi liturgijskoga pjevanja i muziciranja poprime i koncertne obrise. Bolje to nego već toliko poznata banalnost i grubost nekih suvremenih stilova koji nagrđuju i otuđuju istinsku služeću ulogu svete glazbe i svakako ne ispunjavaju zahtjev Sabora da je svetoj glazbi jedina svrha u liturgiji *slava Božja i posvećenje vjernika*.

Miroslav Martinjak

MISA BREVIS

Misa brevis druga je po redu skladba u okviru projekta *Canticum novum* koji želi ponuditi skladbe za misni ordinarij ili ono što se naziva »misa« koje će biti po mjeri današnjeg liturgijskog promišljanja i slavlja, prilagođene zahtjevima crkvenih propisa o crkvenoj glazbi. Skladbe su stoga pisane u jednostavnom stilu i primjerene župnim zborovima, čime se želi omogućiti da u liturgiji sudjeluje čitava zajednica. Misa brevis za sole, mješoviti zbor i orgulje sadrži pjevane dijelove mise Gospodine, Smiluj se, Slavu, Svet i Jaganjče Božji.

